

DATUM
2016-12-12
ERT DATUM
2016-10-07

DIARIENR
2016/183-4
ER BETECKNING
A2016/01883/I

Regeringskansliet
Arbetsmarknadsdepartementet
103 33 Stockholm

Ett nytt regelverk för nyanlända invandrares etablering i arbets- och samhällslivet (Ds 2016:35)

Statskontoret tillstyrker Arbetsmarknadsdepartementets förslag om en ny lag om det statliga ansvaret för etableringsinsatser. Statskontoret tillstyrker även förslaget om att Arbetsförmedlingen ska erbjuda vissa nyanlända invandrare insatser som syftar till att underlätta och påskynda deras etablering i arbets- och samhällslivet. Vi vill dock understryka vikten av att det finns en beredskap i kommunerna för att erbjuda grundläggande utbildning till personer med kort utbildning. Detta eftersom den nya lagen kan leda till att individer med kort utbildning inte anvisas till det nya etableringsprogrammet. Vidare instämmer Statskontoret i Arbetsmarknadsdepartementets bedömning om ett harmoniserat åtgärdssystem, liksom i bedömningen att Försäkringskassan bör överta det fulla ansvaret för etableringsersättningen.

Den nya lagen gör det möjligt att förändra regelverket efter nya förutsättningar

Statskontoret tillstyrker förslag 5.3 om en ny lag om det statliga ansvaret för etableringsinsatser. Statskontoret instämmer även i bedömningen att bestämmelser om etableringsinsatser, ersättning och överklagande bör regleras i förordning. En förordningsreglering av dessa förhållanden bör ge regeringen bättre möjligheter att ändra i regelverket om förutsättningarna förändras. En mindre långtgående reglering i lag skapar också bättre förutsättningar för långsiktighet i etableringsuppdraget.

Anvisning till ett etableringsprogram bör förbättra möjligheterna att individanpassa insatserna

Statskontoret tillstyrker även förslag 5.4 om att Arbetsförmedlingen bör få ansvaret för att erbjuda vissa nyanlända invandrare insatser som syftar till att underlätta och påskynda deras etablering i arbets- och samhällslivet. Genom att ta bort den lagstadgade rättigheten till etableringsplan bör Arbetsförmedlingen få bättre möjligheter att individanpassa etableringsinsatserna. Förändringen bör också bidra till att minska myndighetens administrativa börda och frigöra tid för handläggarna att ägna sig åt kärnuppdraget.

Viktigt att Arbetsförmedlingen fortsätter att satsa på kompetensutveckling

Statskontoret anser att det är viktigt att Arbetsförmedlingen fortsätter att satsa på kompetensutveckling av sina medarbetare. Det krävs god kompetens för att säkerställa att det föreslagna etableringsprogrammet omfattar den avsedda målgruppen. Förändringen kommer att leda till ökade krav på myndighetens handläggare att noggrant kartlägga nyanländas erfarenheter, kompetenser och möjliga vägar framåt och att därefter anvisa rätt personer. Statskontoret konstaterade i analysen av Arbetsförmedlingens interna styrning och utvecklingsarbete att den interna kompetensutvecklingen har varit kraftigt eftersatt till följd av de senaste årens stora rekryteringar. Vi framförde också att det finns ett akut behov av kompetensutvecklande insatser för att få upp medarbetarnas kompetenser till den grundnivå som krävs för att klara uppdraget.¹

Viktigt att säkra tillgången på grundläggande utbildning

För att inte riskera att nyanlända med kort utbildning hamnar i långvarig arbetslöshet är det viktigt att kommunerna kan säkra en god tillgång på grundläggande utbildning. I september 2016 hade ungefär 20 000 personer inom etableringsuppdraget förgymnasial utbildning kortare än nio år.² Gymnasial utbildning, och i många fall även eftergymnasial sådan, är ofta ett krav för att få ett arbete i Sverige. Det är därför sannolikt att många individer som saknar grundläggande utbildning inte kommer att anvisas till det nya etableringsprogrammet, om Arbetsförmedlingen bedömer att insatserna inte kommer att leda till att personerna får arbete inom en viss tid. Att säkra tillgången på grundläggande utbildning är viktigt även ur jämställdhetssynpunkt eftersom nyanlända kvinnor i genomsnitt har lägre utbildning än män.³ Arbetsförmedlingen har vidare konstaterat att kvinnor redan i dag får ta del av etableringsinsatser i mindre utsträckning än män.⁴

Ett harmoniserat åtgärdssystem bör ge effektivitetsvinster

Statskontoret instämmer i Arbetsmarknadsdepartementets bedömning att införandet av ett harmoniserat åtgärdssystem för samtliga arbetssökande skulle underlätta Arbetsförmedlingens och Försäkringskassans administrativa handläggning och frigöra tid för myndigheternas kärnuppdrag. Det

¹ Statskontoret (2016:5), *Analys av Arbetsförmedlingens interna styrning och utvecklingsarbete*, s. 50.

² <http://www.arbetsformedlingen.se/Om-oss/Om-Arbetsformedlingen/Etablering-av-nyanlanda/Etableringsuppdraget-i-siffror.html>.

³ Arbetsförmedlingen (2015), *Arbetsförmedlingens Återrapportering 2015 – Etablering av vissa nyanlända – statistik kring etableringsuppdraget*, s. 23.

⁴ Ibid, s. 38.

gäller inte minst Arbetsförmedlingens arbete med att kartlägga nyanländas erfarenheter och kompetenser. Vidare bör ett åtgärdssystem med fler möjligheter att varna nyanlända om indragen ersättning ge tydligare signaler om vad som förväntas av dem i termer av deltagande i insatser. Statskontoret påpekade i sin uppföljning av etableringsuppdraget att de ekonomiska incitamenten inte var tillräckligt tydliga för att påskynda nyanländas etablering på arbetsmarknaden.⁵

Statskontoret instämmer även i Arbetsmarknadsdepartementets bedömning att Försäkringskassan bör överta det fulla ansvaret för etableringsersättningen. Statskontoret har tidigare bedömt att det medför merarbete för arbetsförmedlarna att beräkna nivån på etableringsersättningen. Beräkningen kräver att de kontrollerar med Försäkringskassan om personerna får ersättning från socialförsäkringssystemet.⁶ Även denna förändring bör således frigöra tid för Arbetsförmedlingen att arbeta med kärnuppdraget.

Generaldirektör Ingvar Mattson har beslutat i detta ärende. Tf. utredningschef Annika Gustafsson och utredare Stina Petersson, föredragande, var närvarande vid den slutliga handläggningen.

Ingvar Mattson

Stina Petersson

⁵ Statskontoret (2012:22) *Etableringen av nyanlända – En uppföljning av myndigheternas genomförande av etableringsreformen*, s. 9.

⁶ Ibid, s. 122.